

Girona: tipus i seca inèdits de Lluís el Pietós

MIQUEL CRUSAFONT* i JOAN GELIS**

En els darrers vint-i-cinc anys, hem tingut la sort de poder veure l'aparició de tot un grup de noves monedes carolíngies emeses a Catalunya. Primer varen sorgir, des de l'any 1980, els òbols de Barcelona de Carles el Calb (tres en total, fins ara); més endavant, l'any 1983, el diner de Roses de Carlemany, i molt recentment, l'any 2012, l'òbol de Roses de Lluís el Pietós.¹

Totes tres descobertes varen ésser importants. La primera ens cobria un nou regnat, ens feia conèixer el primer òbol carolingi de seca catalana i ens afermava en l'atribució a Carlemany del grup de monograma KAROLVS. La segona ens omplia una seca, Roses, del regnat de Carlemany i, amb la seva troballa a Empúries, ens donava un argument a favor de la ubicació de la seca de RODDA a la Roses de l'Empordà. La tercera ens feia conèixer el primer òbol del temps de Lluís el Pietós i donava una mica més d'importància a la seca de Roses, fins llavors només representada per un únic exemplar del diner. Han passat només dos anys i ja podem donar a conèixer una nova descoberta important: l'òbol de Girona de Lluís el Pietós. El descrivim tot seguit:

* Doctor en Història. President de la SCEN.

** Investigador numismàtic. Membre de la SCEN

1. Varen ésser publicats als treballs següents: CRUSAFONT, M., "Nou tipus carolingi de Barcelona de Carles el Calb", *II Simposi Numismàtic de Barcelona*, Barcelona, 1980, p. 47-56; CRUSAFONT, M., "Nuevo tipo carolingio de la ceca de Roda", *Acta Numismàtica* 13, Barcelona, 1983, p. 125-135; BÉNÉZET, J-LETHO-DUCLOS, J.F-SCHIESSER, P., "Les monnaies RODD/DA de Louis le Pieux", *Acta Numismàtica* 41/42, Barcelona, 2011-2012, p. 163-168.

Òbol d'argent de Girona de Lluís el Pietós.

a/ GERV/NDA en dues línies en el camp. Orla de punts

r/ +INDOVVICVS IMP Creu interior. Orles de punts

Pes: 0,71 g. Ø = 16 mm Inèdit

En aquest cas, la descoberta comporta afegir un altre òbol al regnat de Lluís el Pietós, però el més significatiu és que també tenim el primer exemplar monetari d'aquest sobirà emès a la seca de Girona.

L'evolució del nombre de tallers (4 per a Carlemany, 3 per a Lluís el Pietós i 1 per a Carles el Calb) ens havia dut a pensar en una certa tendència a la contracció progressiva, però això queda ara desdita en aparèixer l'òbol de Girona, que ens fa suposar, amb més bons fonaments, que també s'hi degueren batre diners. Efectivament, si en tenim per a Barcelona, Empúries i Roses i ara sabem que el taller gironí també va estar en actiu, és lògic suposar que no es va pas limitar a batre només òbols.

L'òbol de Girona que presentem explicita la seca de la mateixa forma que en el diner de Carlemany, GERVNDA, i amb una tipologia de les lletres molt semblant, amb el triànglet ben acusat sota l'arc d'una espècie de C més petita per a fer-ne una G i unes lletres grans i ben traçades. Pel que fa al revers, no hi ha, en aquest cas, la desaparició de només vocals, com en el cas de l'òbol de Roses, sinó que, per a encabir el nom del rei en un espai més petit, s'ha suprimit el fragment LV i del HLVDVVICVS, que veiem en el diner de Roses, i s'ha passat a INDOVVICVS, canviant també la H inicial per una I. En descriure l'òbol de Roses, els seus descobridors apuntaven que es tractava d'una abreviatura que eliminava totes les vocals i apuntaven a un possible obridor d'encunys de llengua àrab o jueva, però de fet a la cara del nom del rei sí que hi ha una vocal que és la del sector IMP. En qualsevol cas, la forma d'abreujar ara Girona ens dóna nova informació que ens permet suposar unes simplificacions més aviat arbitràries. De fet, és una simplificació semblant a la del segon exemplar del diner de Roses que descriuen aquests autors i que també suprimeix el LV i ens apareix en la forma HDOVVICVS. De tota manera, també hem de dir que no ens acaba de plaure l'aspecte d'aquest diner i que ens agradaria poder examinar-lo directament, sens que tinguem tampoc arguments decisius per a poder-lo considerar fals. Es tracta, només, d'una lleu desconfiança. Dit això, també és just reconèixer que els autors esmentats ja varen avançar la possibilitat que algun dia apareguessin monedes gironines de Lluís el Pietós i, fins i tot, que fossin òbols: *pourquoi pas?* es preguntaven. El temps els ha donat la raó.

L'existència de diners i òbols per a dos tallers, la representació de Lluís el Pietós per als quatre tallers i l'increment d'exemplars que es va produint poc a poc, ajuden a fer veure la consolidació de l'administració carolíngia a Catalunya,

que si en temps de Carlemany havia d'actuar encara en plena campanya militar i amb Carles el Calb es tornava a desdibuixar, amb Lluís degué tenir tota la seva solidesa.

L'aparició d'òbols ara en quatre tallers propers, Barcelona (amb Carles el Calb), Girona, Roses i Narbona, quan es tracta d'un valor poc representat en aquest temps en altres tallers, ens fa pensar en la necessitat d'una moneda més feble en una zona potser econòmicament poc desenvolupada. El ràpid pas posterior a monedes força més febles de pes després de l'etapa carolíngia sembla que també ho corrobora.

Pel que fa als nous exemplars del grup carolingi català, cal assenyalar l'aparició d'un fragment d'un altre diner de Roses de Carlemany de diferents encunys que el que publicàrem nosaltres, trobat prop d'Hellín, a la província d'Albacete i en un context musulmà. De fet ja es coneixen casos d'associació de numerari andalusí amb peces carolíngies. Malauradament en aquest cas, la troballa no ens dóna cap informació sobre el taller d'origen de la peça. Pel que fa a la seva cronologia, segons els autors de l'estudi, el context de la troballa contribuiria també a afirmar l'atribució d'aquesta peça al temps de Carlemany.²

2. DOMENECH BELDA, Carolina, "La circulation de monnaie carolingienne dans la péninsule ibérique. À propos d'un denier de l'atelier de Roda", *Revue Numismatique*, 2013, p. 383-410.